UNIVERSITETET I BERGEN

Styre: Universitetsstyret **Dato:** 15.08.2016
Styresak: 85/16 **Arkivsaksnr:** 2016/1660
Møtedato: 25.08.2016

Organisering av universitetets strategiske satsinger – Forslag til organisering av "Globale samfunnsutfordringer" og universitetets marine satsing

Henvisning til bakgrunnsdokumenter:

- Styresak 34/14 om evaluering av satsingsområdene marin forskning og utviklingsrelatert forskning
- Styresak 5/16 om oppfølging av universitetets strategi «Hav, liv, samfunn» - strategi 2016-2022
- Styresak 6/16 Organisering av universitetets strategiske satsinger - Rammer for organisering av «Globale samfunnsutfordringer»
- Styresak 32/16 Rammer for organisering av universitetets marine satsing

Saken gjelder:
Universitetsledelsen har som del av strategiarbeidet hatt en grundig dialog med fakultetene om organisering av universitetets strategiske satsinger «Marin forskning, Klima- og energiomstilling og Globale samfunnsutfordringer». Rammer for en helhetlig struktur med forankring i ett ansvarlig fakultet som får et tydelig lederansvar for satsingen ble vedtatt av styret i sak 6/16. I samme sak ble Det medisinsk-odontologiske fakultet tildelt ansvar for «Globale samfunnsutfordringer» og i sak 32/16 vedtok styret rammer for organisering av universitets marine forskning med Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet som ansvarlig fakultet.

To arbeidsgrupper med bred sammensetning fra alle fakultetene har fått i ansvar å utrede endelig organisering av disse to satsingene og innstillingen følger vedlagt. I denne saken anbefales det å vedta organisering av satsingene i samsvar med innstilling fra arbeidsgruppene.

Universitetsdirektøren legger frem følgende forslag til **vedtak:**

1. Styret vedtar organisering av satsingsområdet «Globale samfunnsutfordringer: Migrasjon helse og ulikhet» i samsvar med innstilling fra arbeidsgruppe
2. Styret vedtar organisering av universitetets marine satsing i samsvar med innstilling fra arbeidsgruppe
3. Styret forutsetter at de økonomiske rammene til satsingen videreføres på dagens nivå og at de organisatoriske rammene ikke fører til endringer i fullmaktsstrukturen ved universitetet

Kjell Bernstrøm
Universitetsdirektør

15.08.2016 / Tore Tungodden

1. Saksframstilling – Forslag til organisering

2. Innstilling fra prosjektgrupper

Saksframstilling

Styre:	Styresak:	Møtedato:	Arkivsaksnr:
Universitetsstyret	85/16	25.08.2016	2016/1660

Organisering av universitetets strategiske satsinger – Forslag til organisering av "Globale samfunnsutfordringer" og universitetets marine satsing

Bakgrunn

Universitetsledelsen har som del av strategiarbeidet hatt en grundig dialog med fakultetene om organisering av universitetets marine satsing, Klima- og energiomstilling og «Globale samfunnsutfordringer». Målet har vært å sikre en helhetlig struktur som forutsetter forankring i ett ansvarlig fakultet som får et tydelig lederansvar for satsingen. I styremøte 11.2 sak 5/16, 6/16 og 32/16 ble det vedtatt prinsipper for organisering av disse satsingene og konkret rammer for organisering av «Globale samfunnsutfordringer» og universitetets marine forskning.

To arbeidsgrupper med bred sammensetning fra alle fakultetene har fått i ansvar å utrede endelig organisering av disse to satsingene og innstillingen følger vedlagt.

I styresak 32/16 ble det besluttet å tildele MN-fakultetet ansvar for å koordinere universitetets ***marine satsing***. Som oppfølging av styresaken ble det nedsatt følgende prosjektgruppe for å utrede rammer og organisering av satsingen:
Prodekan Jarl Giske, Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet, leder
Dekan Margareth Hagen, Det humanistiske fakultet
Dekan Knut Helland, Det samfunnsvitenskapelige fakultet
Instituttleder Norman Anderssen, Institutt for samfunnspsykologi
Instituttleder Nils Gunnar Kvamstø, Geofysisk institutt
Professor Ernst Nordtveit, Det juridiske fakultet
Professor Jutta Dierkes, Klinisk institutt 1

Assisterende universitetsdirektør Tore Tungodden har vært sekretær for prosjektgruppen.

Prosjektgruppen har hatt følgende mandat:

- Utrede og foreslå et faglig program for den strategiske satsingen
- Utrede hvordan arbeidet med å koordinere universitetets marine satsing kan organiseres innenfor MN-fakultetet på en slik måte at det styrker hele universitetet
- Utrede hvordan de tverrfaglige perspektivene best kan ivaretas gitt organisering med ett ansvarlig fakultet
- Utrede hvordan samarbeidet med eksterne parter skal håndteres gjennom bl.a. Bergen marine forskningsklynge
- Foreslå virkemidler som kan bidra til økt ekstern finansiering og styrket profilering

Som en del av utredningsarbeidet har det vært viktig å sikre at organiseringen av den tverrfaglige satsingen ved UiB også kommuniserer med eksterne parter gjennom Bergen marine forskningsklynge slik at universitetet på en gjennomgående og systematisk måte kan koordinere dialog med samarbeidspartnere om faglige samarbeid som er i samsvar med interne prioriteringer.

Visjonen for Havbyen Bergen er at UiB skal være Nordens ledende forsknings- og utdanningsinstitusjon i marine fag, og et internasjonalt ledende forskningsmiljø innen dette feltet. Sammen med partnere i Bergen marine forskningsklynge skal vi bygge en marin campus som skal være Europas sterkeste integrerte klynge for marin utdanning, forskning og innovasjon. Denne forskningen skal, med flere fremragende forskningssentre som ryggrad, bidra til å løse lokale, regionale og globale utfordringer. Vi skal ha et internasjonalt omdømme som tiltrekker oss marint og maritimt interesserte studenter og forskere. Sammen med offentlige og private aktører skal UiB skape arenaer for nysgjerrighet, vitebegjær og stolthet over byens marine fokus.

De sentrale elementene i forslag til organisering av UiB marin er:

- å videreutvikle eksisterende sterke fagmiljø og utvide den marine satsningen ved UiB til å omfatte flere fakultet, fag og perspektiv
- å profilere UiB som en utdanningsinstitusjon med stor bredde av marine emner og fag, og å gjøre det lettere å utnytte disse mulighetene på tvers av fag og fakulteter
- å styrke samarbeidet med partnerne i Bergen marine forskningsklynge1 (BMF) gjennom eksisterende fagmiljøer og nye forskningssentre og med mål om å utvikle en marin campus, samt med andre norske universiteter om marin sektor

Arbeidsgruppen løfter fram 5 tematiske satsingsområder der UiB kan etablere seg i den internasjonale forskningsfronten:

- Dyphav og polarforskning
- Biologiske prosesser, marint miljø og økosystemdynamikk
- Havet og human helse
- Forvaltning av havområder og marine ressurser
- Havets historier

Etter vedtak i Universitetsstyret (sak 32/16) har MN-fakultetet ved dekanen det overordnede administrative ansvaret for UiBs marine satsing. Dekanen skal oppnevne en prodekan som betegnes 'marin dekan' og som får delegert myndighet fra dekanen. UiB marin ledes av en styringsgruppe, som er dekangruppen under ledelse av den marine dekanen. Til støtte for sitt arbeid foreslås det at styringsgruppen oppnevner et råd (en *Scientific Advisory Committee, SAC*). Styringsgruppens og rådets oppgaver er å bidra til strategisk utvikling av UiBs marine utdanning, forskning, formidling og innovasjon i tråd med UiBs strategi. Det foreslås også å opprette et marint utvalg med medlemmer fra alle innsatsområdene.

I styresak 6/16 om Organisering av universitetets strategiske satsinger - Rammer for organisering av **"Globale samfunnsutfordringer"** ble det besluttet å tildele MOF ansvar for å koordinere universitetets satsing. Som oppfølging av styresaken ble det nedsatt følgende prosjektgruppe for å utrede rammer og organisering av satsingen:

Prosjektgruppen får følgende sammensetning:
Dekan Nina Langeland, Det medisinsk-odontologiske fakultet, leder
Dekan Margareth Hagen, Det humanistiske fakultet
Dekan Knut Helland, Det samfunnsvitenskapelige fakultet
Dekan Jarle Eid, Det psykologiske fakultet
Prodekan Berte Elen Konow, Det juridiske fakultet
Instituttleder Ståle Knudsen, Institutt for sosialantropologi

[1] http://www.bergenmarine.no/

Instituttleder Nils Gunnar Kvamstø, Geofysisk institutt
Konst. leder Tore Sætersdal, UiB Global
Leder Bente Elisabeth Moen, Senter for internasjonal helse

Assisterende universitetsdirektør Tore Tungodden har vært sekretær for prosjektgruppen.

Prosjektgruppen har hatt følgende mandat:

- Utrede og foreslå et faglig program for den strategiske satsingen
- Utrede hvordan arbeidet med å koordinere strategisk satsing på globale samfunnsutfordringer kan organiseres innenfor MOF-fakultetet, ved Institutt for global helse og samfunnsmedisin/Senter for internasjonal helse på en slik måte at det styrker hele universitetet
- Utrede hvordan de tverrfaglige perspektivene og samarbeid med eksterne partnere best kan ivaretas gitt organisering med ett ansvarlig fakultet.
- Foreslå virkemidler som kan bidra til økt ekstern finansiering og styrket profilering

Prosjektgruppen gir følgende hovedanbefalinger som er nærmere omtalt i dette dokumentet:

- Utvalget foreslår følgende tydeliggjøring og avgrensning av satsingsområdet gjennom følgende hovedoverskrift:

  Globale samfunnsutfordringer: Migrasjon, helse og ulikhet

- Prosjektgruppen anbefaler at mastergradsstudier gis prioritet i det tverrfaglige og tverrfakultære samarbeidet om utdanning

- Prosjektgruppen foreslår at det etableres en ny administrativ seksjon under IGS, Senter for Internasjonal helse, som får navnet Global Challenges.

- Senterleder ved Senter for internasjonal helse leder seksjonen på delegasjon fra instituttleder. Instituttleder har økonomiansvar. I tillegg opprettes det en stilling som faglig koordinator

- Et strategisk utvalg etableres med representanter fra de involverte fakultetene som gir innspill til satsinger og prioriteringer som skal følges opp av Global Challenges. Senterleder leder utvalget.

Prosjektgruppen foreslår at det etableres en ny administrativ seksjon under IGS, Senter for Internasjonal helse, som får navnet Global Challenges.

1) Virksomheten skal organiseres slik at den følger linjestrukturen som er vedtatt av styre med ansvarlig fakultet og institutt

2) En administrativ seksjon etableres under Senter for internasjonal helse. Senterleder leder seksjonen og har det daglige ansvar for faglig aktivitet og personale. Instituttleder har økonomiansvar. Leder ved SIH skal delta i og er ansvarlig for viktige beslutninger/prioriteringer angående faglige prioriteringer, bruk av ressurser og ansettelser.

3) Det etableres en stilling som faglig koordinator som får delegert oppgaver fra senterleder. Faglig koordinator tar i samråd med senterleder faglige initiativ, driver

aktivt profileringsarbeid utad, følger opp nettverksarbeid intern og eksternt - særlig for å stimulere til utvikling av søknader om eksterne midler

4) Styringsgruppen består av alle dekaner og er ledet av dekanen ved MOF. Senterleder er sekretær.

5) Et strategisk utvalg etableres med representanter fra de involverte fakultetene som gir innspill til satsinger og prioriteringer som skal følges opp av Global Challenges. Senterleder leder utvalget.

Prosjektgruppen har besluttet at det i første omgang er mest hensiktsmessig å utarbeide tematiske overskrifter som kan danne grunnlag for tverrfaglige prioriteringer. Med dette utgangspunktet har gruppen vektlagt følgende føringer for valg av skisse:

- Relevans for et flertall av fakultetene. Innsatsområdene under overskriften bør ha grobunn i eksisterende kompetanse i UiBs forskningsmiljø

- Framtidsrettet. Prioriteringene bør finnes i nasjonale og internasjonale forskningssatsinger/strategier som for eksempel FN og EU sine bærekraftsmål

- Tydelig grenseflate mot UiBs øvrige satsingsområder

- Gruppen har også vektlagt at temaene bør være strategisk plassert, godt posisjonert i forhold til ekstern finansiering i NFR og EU.

- Nasjonal identitet/arbeidsdeling. Andre forsknings- og utdanningsinstitusjoner i Norge bør ikke ha akkurat samme overordnete tematisk profil.

Utvalget foreslår derfor å definere satsingsområdet gjennom tre tematiske avgrensninger: Migrasjon, helse og ulikhet. Disse tre tematiske områdene vil også kunne gi identitet og grunnlag for å prioritere innsatsområder under denne overordnete overskriften.

De tre foreslåtte temaområdene vil kunne romme aktivitet fra et flertall av fakultetene. Med sin store faglige bredde har UiB en rekke forskningsmiljøer med stor kompetanse innenfor temaene migrasjon, helse og ulikhet.

Globale samfunnsutfordringer er en utvidelse av UiBs utviklingsforskning, hvor forskning på fattigdom og helse har stått sentralt. Dette satsingsområdet samsvarer godt med FN sine bærekraftsmål og overordnete satsingsområder i EU.

Universitetsdirektørens vurdering

En sterkere organisering av de strategiske satsingsområdene ved UiB er svært viktig for å realisere ambisjonene i den nye strategien og regjeringen langtidsplan. Sak 6/16 og 32/16 la føringer for rammer for organisering og to prosjektgrupper har utredet forslag til endelig organisering.

Etter Universitetsdirektørens vurdering gir de to utredningene et grunnlag for en tydeligere og mer helhetlig organisering av universitetets satsinger. De favner også bredt om alle fakultetene og bidrar slik til en sterkere faglig forankring av satsingene. Det gjenstår fortsatt et arbeid med faglig konkretisering og faglig spissing som må skje i styringsgrupper og

strategiske utvalg. Likevel er det Universitetsdirektørens vurdering at utredningene svarer på de forventningene til tydeligere organisering som ble etterlyst i de internasjonale evalueringene av universitets satsinger.

Universitetsdirektøren forutsetter at de økonomiske rammene til satsingene videreføres på dagens nivå. Organiseringen av satsingene skal ikke medføre endringer i fullmaktsstrukturen på institutt- og fakultetsnivå.

Som en konsekvens av ny organisering for satsingen Globale samfunnsutfordringer, vil HR-avdelingen starte en omstillingsprosess med overføring av ansatte ved UiB Global til Det medisinsk-odontologiske fakultet.

Universitetsledelsen har i arbeidet med organiseringen av satsingene hatt spesiell prioritet i forhold til de områdene som har vært gjenstand for en internasjonal evaluering, men Universitetsstyret har i forbindelse med strategiprosessen også fått presentert flere saker om UiBs satsing på klima- og energiomstilling (sak 67/14, 121/14 og 6/15). Det gjenstår fortsatt et utredningsarbeid i forhold til organisering av satsingen klima- og energiomstilling. Her har universitetsledelsen nå dialog med flere fakulteter og fagmiljøer om organisering og Universitetsdirektøren tar sikte på å legge fram sak i styremøte 29.9 med forslag til ansvarlig fakultet og opplegg for utredning av denne satsingen. Rammene for utredning vil være i samsvar med de øvrige satsingene og det legges opp til behandling av organisering av klima- og energiomstilling i styremøte 1.12.

15.08.2016 Tore Tungodden

11.08.2016

Innstilling fra prosjektgruppen for utredning av «Globale samfunnsutfordringer»

1. Bakgrunn

Vi viser til styresak 6/16 om Organisering av universitetets strategiske satsinger - Rammer for organisering av "Globale samfunnsutfordringer" Følgende ble oppnevnt i prosjektgruppe for å utrede endelig organisering.

Prosjektgruppen får følgende sammensetning:
Dekan Nina Langeland, Det medisinsk-odontologiske fakultet, leder
Dekan Margareth Hagen, Det humanistiske fakultet
Dekan Knut Helland, Det samfunnsvitenskapelige fakultet
Dekan Jarle Eid, Det psykologiske fakultet
Prodekan Berte Elen Konow, Det juridiske fakultet
Instituttleder Ståle Knudsen, Institutt for sosialantropologi
Instituttleder Nils Gunnar Kvamstø, Geofysisk institutt
Konst. leder Tore Sætersdal, UiB Global
Leder Bente Elisabeth Moen, Senter for internasjonal helse

Assisterende universitetsdirektør Tore Tungodden har vært sekretær for prosjektgruppen.

Prosjektgruppen har hatt følgende mandat:

- Utrede og foreslå et faglig program for den strategiske satsingen
- Utrede hvordan arbeidet med å koordinere strategisk satsing på globale samfunnsutfordringer kan organiseres innenfor MOF-fakultetet, ved Institutt for global helse og samfunnsmedisin/Senter for internasjonal helse på en slik måte at det styrker hele universitetet
- Utrede hvordan de tverrfaglige perspektivene og samarbeid med eksterne partnere best kan ivaretas gitt organisering med ett ansvarlig fakultet.
- Foreslå virkemidler som kan bidra til økt ekstern finansiering og styrket profilering

Sak 6/16 i universitetsstyret gir følgende rammer for organisering av universitetets strategiske satsinger:

- Ett fakultet skal ha lederansvar for satsingsområdet
- Satsingen skal forankres i et fagmiljø
- Dekanene utgjør styringsgruppen for alle satsingsområdene.
- Dekanen ved ansvarlig fakultetet leder styringsgruppen innenfor sitt satsingsområde
- Styringsgruppen skal minst ha to møter i året
- Styringsgruppen rapporterer til universitetsstyret ved faste milepæler, som del av oppfølgingen av strategiarbeidet,

En sterkere organisering av de strategiske satsingsområdene ved UiB er svært viktig for å

realisere ambisjonene i den nye strategien. Samtidig vil etablering av dekangruppen som styringsgruppe for satsingene gi stor ledelsesoppmerksomhet på tvers av fakultetsgrensene. Fakultetene utgjør grunnpilarene i universitetets virksomhet og faglige aktivitet bør som hovedprinsipp utvikles og følges opp gjennom den faglige linjen i organisasjonen. En tydelig organisering ved ett ansvarlig fakultet, som også er forankret i en bredt sammensatt styringsgruppe på faglig ledernivå, svarer på de utfordringene som den internasjonale evalueringen pekte på i forhold til kompleksitet og mangel på oversikt i dagens organisering. Den sikrer et tydeligere faglig linjeansvar og knytter de tverrfaglige satsingene tettere til den etablerte faglige strukturen ved fakultetene. Ressursmessige og organisatoriske spørsmål blir også enklere å håndtere innenfor rammen av ett fakultet, selv om også denne modellen forutsetter forpliktende avtaler om samarbeid mellom fakultetene. Det må utarbeides nærmere retningslinjer for hvordan tverrfaglig samarbeid skal foregå og krediteres. Slike retningslinjer må være harmonisert mellom universitetets ulike satsingsområder.

2. Prosjektgruppens anbefalinger

Prosjektgruppen gir følgende hovedanbefalinger som er nærmere omtalt i dette dokumentet:

- Utvalget foreslår følgende tydeliggjøring og avgrensning av satsingsområdet gjennom følgende hovedoverskrift:

Globale samfunnsutfordringer: Migrasjon, helse og ulikhet

- Prosjektgruppen anbefaler at mastergradsstudier gis prioritet i det tverrfaglige og tverrfakultære samarbeidet om utdanning

- Prosjektgruppen foreslår at det etableres en ny administrativ seksjon under IGS, Senter for Internasjonal Helse, som får navnet Global Challenges.

- Senterleder ved Senter for internasjonal helse leder seksjonen på delegasjon fra instituttleder. Instituttleder har økonomiansvar. I tillegg opprettes det en stilling som faglig koordinator

- Et strategisk utvalg etableres med representanter fra de involverte fakultetene som gir innspill til satsinger og prioriteringer som skal følges opp av Global Challenges. Senterleder leder utvalget.

3. Organiseringen av satsningen

For «Globale samfunnsutfordringer» er det besluttet at satsingen skal forankres ved Det medisinsk-odontologiske fakultet ved Institutt for global helse og samfunnsmedisin, Senter for internasjonal helse. De administrative ressursene som inngår i UiB Global skal også inngå i ny organisering og bidra til å tilrettelegge for støttefunksjoner for relevante fagmiljø på tvers av fakultetsgrensene.

Universitetsledelsens hovedbegrunnelse for å anbefale å legge satsingsområdet til MOF og Institutt for global helse og samfunnsmedisin med faglig forankring ved Senter for internasjonal helse, er at SIH allerede er en etablert tverrfaglig enhet med lang tradisjon for tverrfaglig og tverrfakultær virksomhet i samarbeid med institusjoner i lav- og mellominntektsland, med et senter for fremragende forskning, CISMAC. Den faglige aktiviteten ved SIH er følgelig viktig for satsningsområdet.

Organiseringen av arbeidet er uhyre viktig for at fagfeltet globale samfunnsutfordringer kan utvikles optimalt. Det er svært viktig å få en koordinert satsning av fagfeltet globale samfunnsutfordringer. UiB

har mange personer og enheter som er involvert innen slike tema, og skal man utnytte dette optimalt, må de møtes i en tverrfaglig og tverrfakultært faglig møteplass. Dette kan best fasiliteres ved å integrere de administrative funksjonene ved UiB Global med ressurser ved SIH til en helt en administrativ seksjon under senteret som får navnet:

-«Global Challenges» -

Både Institutt/SIH og UiB Global har hver en administrativ stab som utfyller hverandre og som sammen kan skape et unikt støtteapparat i søknadsprosesser, drift av prosjekter, forskningsformidling og tilrettelegging av utdanningsprogrammer. Sammen vil disse ressursene utgjøre en sterk administrativ seksjon godt rustet til å ta på seg
oppgaven med å koordinere det mangfoldige og tverrvitenskapelige satsingsområdet på «globale samfunnsutfordringer».

Det er viktig at ansatte får en optimal organisering og optimale arbeidsforhold for å kunne inkludere og støtte de andre fakultetenes muligheter innen fagfeltet i tilsvarende retning.

Modell for organisering

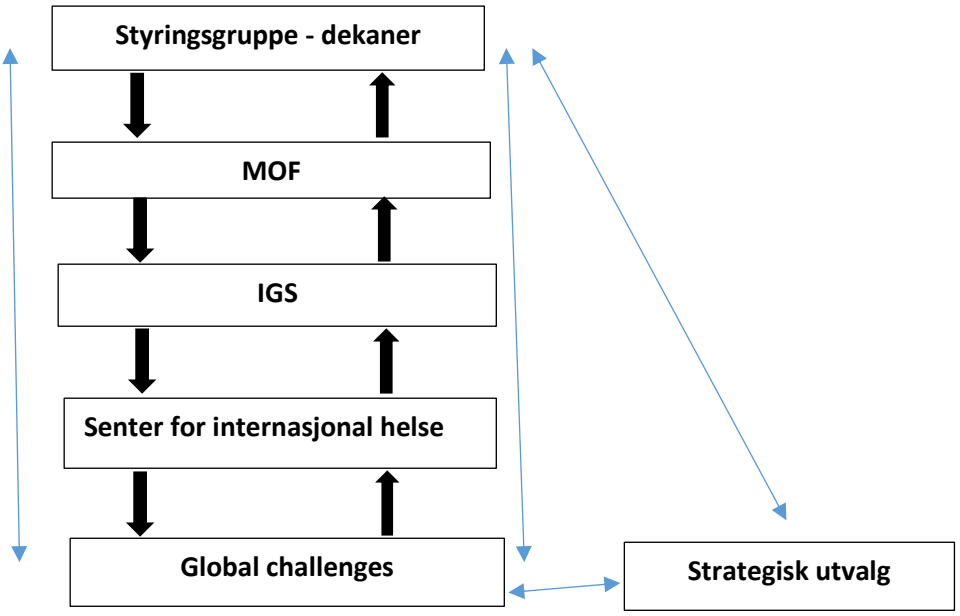

Prosjektgruppen foreslår at det etableres en ny administrativ seksjon under IGS, SIH, som får navnet Global Challenges.

1) Virksomheten skal organiseres slik at den følger linjestrukturen som er vedtatt av styre med ansvarlig fakultet og institutt.

2) En administrativ seksjon etableres under Senter for internasjonal helse. Senterleder leder seksjonen og har det daglige ansvar for faglig aktivitet og personale. Instituttleder har økonomiansvar. Leder ved SIH skal delta i og er ansvarlig for viktige beslutninger/prioriteringer angående faglige prioriteringer, bruk av ressurser og ansettelser.

3) Det etableres en stilling som faglig koordinator som får delegert oppgaver fra senterleder. Faglig koordinator tar i samråd med senterleder faglige initiativ, driver aktivt profileringsarbeid utad, følger opp nettverksarbeid intern og eksternt - særlig for å stimulere til utvikling av søknader om eksterne midler.

4) Styringsgruppen består av alle dekaner og er ledet av dekanen ved MOF. Senterleder er sekretær.

5) Et strategisk utvalg etableres med representanter fra de involverte fakultetene som gir innspill til satsinger og prioriteringer som skal følges opp av Global Challenges. Senterleder leder utvalget.

Seksjonen består av ti administrative stillinger fra dagens UiB Global og skal inngå i et eget arbeidsfellesskap med administrasjonen ved institutt/senter etter nærmere avtale om disponering av ressurser.

Forskere som arbeider med globale utfordringer fra andre fakulteter/institutter kan lokaliseres ved Global Challenges/SiH i kortere eller lengre perioder, etter avtale med de aktuelle fakultet/institutt. Personalansvar og økonomiske forhold tilknyttet disse skal være knyttet til aktuelle fakultet/institutt, men kan i visse tilfeller legges direkte ved seksjonen/Senter for internasjonal helse.

Prosjektgruippen foreslås at seksjonen skal ha et eget øremerket budsjett til stillinger og drift slik som UiB Global har i dag. Dagens sentrale bevilgning for UiB Global legges til budsjettet ved IGS og øremerkes satsingen på globale samfunnsutfordringer. En slik øremerking av budsjettmidler er viktig for skille seksjonens virksomhet fra senterets øvrige virksomhet. Det er likevel instituttet som har det formelle budsjettansvaret for den øremerkede bevilgningen.

I dialog med fakultetene må det vurderes opplegg for insentivordninger som kan stimulere til økt aktivitet innen feltet og på tvers av fakultetsgrenser.

4. Tverrfaglige prioriteringer - forskning

Globale samfunnsutfordringer er ett av tre prioriterte satsingsområder ved UiB. Med sin store faglige bredde, har UiB mange fagmiljøer som arbeider med globale samfunnsutfordringer innen ressursfordeling, miljø, helse, utviklingsstudier, historie og kulturelle betingelser.

Prosjektgruppen mener at det i første omgang er mest hensiktsmessig å utarbeide tematiske overskrifter som kan danne grunnlag for tverrfaglige prioriteringer. Med dette utgangspunktet har gruppen vektlagt følgende føringer for valg av skisse:

- Relevans for et flertall av fakultetene. Innsatsområdene under overskriften bør ha grobunn i eksisterende kompetanse i UiBs forskningsmiljø

- Framtidsrettet. Prioriteringene bør finnes i nasjonale og internasjonale forskningssatsinger/strategier som for eksempel FN og EU sine bærekraftsmål

- Tydelig grenseflate mot UiBs øvrige satsingsområder

- Gruppen har også vektlagt at temaene bør være strategisk plassert, godt posisjonert i forhold til ekstern finansiering i NFR og EU.

- Nasjonal identitet/arbeidsdeling. Andre forsknings- og utdanningsinstitusjoner i Norge

bør ikke ha akkurat samme overordnete tematisk profil.

Utvalget foreslår derfor å definere satsingsområdet gjennom tre tematiske avgrensninger: Migrasjon, helse og ulikhet. Disse tre tematiske områdene vil også kunne gi identitet og grunnlag for å prioritere innsatsområder under denne overordnete overskriften.

De tre foreslåtte temaområdene vil kunne romme aktivitet fra et flertall av fakultetene. Med sin store faglige bredde har UiB en rekke forskningsmiljøer med stor kompetanse innenfor temaene migrasjon, helse og ulikhet.

Globale samfunnsutfordringer er en utvidelse av UiBs utviklingsforskning, hvor forskning på fattigdom og helse har stått sentralt. Dette satsingsområdet samsvarer godt med FN sine bærekraftsmål og overordnete satsingsområder i EU.

Samfunnsrelevans

Migrasjon, helse og ulikhet peker, på ulike nivå, alle på sentrale globale samfunnsutfordringer. Flere av FN sine bærekraftsmål adresserer direkte ulikhet og helse, og migrasjon, i sine mangfoldige manifestasjoner. Det er også viktige koblinger mellom disse tre temaområdene. Ulik tilgang til helsetjenester og ulik eksponering for helserisiko er en av de betydeligste differensierende strukturene i dagens verden. Migrasjon er ofte både resultat av, og årsak til, ulikhet, samtidig som migrasjonsprosesser også medfører særlige helsemessige utfordringer. Migrasjon innenfor og til Europa preger vår tids økonomi, politiske dagsorden og kultur.

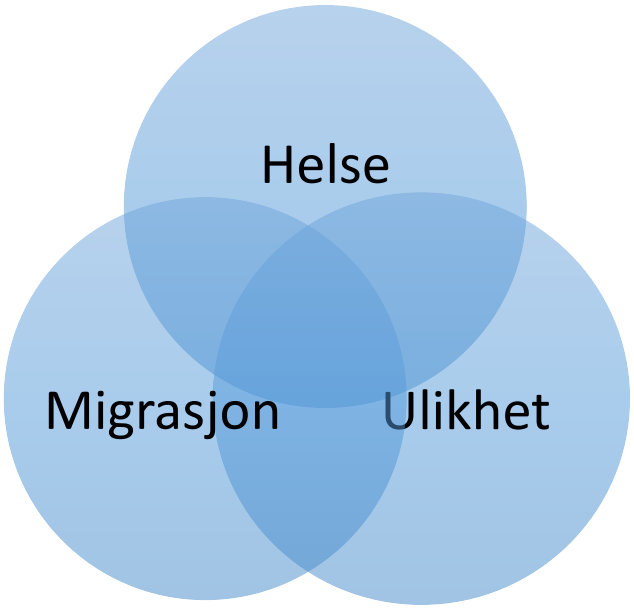

I vår tverrfaglige operasjonalisering av 'globale samfunnsutfordringer' vil vi ta utgangspunkt i global utvikling og globaliseringsprosesser, med vekt på migrasjon, helse og ulikhet (ulikhet handler om fordeling av ressurser, men også om ulike kulturelle og historiske betingelser). De tre undertemaene for dette satsingsområdet er tett sammenbundet, men kan også stå alene.

Migrasjon:
Viktige globale samfunnsutfordringer vil de neste årene ha sammenheng med:

- Historiske og kulturelle rammer for migrasjon
- Migrasjonsdrivere (økonomi, ressursfordeling, klima, miljø)
- Integrasjonsprosesser (mottakerkulturer og migrasjonskulturer)
- Media og offentlig debatt om migrasjon
- Demokratiske utfordringer
- Identitet og kjønn
- Folkerett, menneskerettigheter, juridiske problemstillinger

Helse
UiBs Senter for Internasjonal Helse har mangeårig og solid kompetanse i å forske på globale utfordringer innen helse, med problemstillinger som har særlig betydning for verdens fattige befolkninger I tillegg til helseforskning, skal dette tematiske området også inkludere bredere og tverrfakultære forskningsområder som blant annet rettferdig prioritering, etikk, kjønn, juridiske utfordringer og demografi.

Ulikhet
Forskning på ulikhet handler ikke bare om fattigdom og ressursfordeling, men også om forskjellighet. Dette området omfatter derfor fattigdomsforskning, ressursfordeling, sosiale bevegelser, etikk, kjønn, historie, religion og etnisitet.

Grenseflate mot øvrige satsingsområder
UiBs to andre satsingsområder - "Klima og energi" og "Marin forskning" - er også globale samfunnsutfordringer. Alle de tre overordnede satsingsområder ved UiB er komplekse, og overlapper. Vi ser det derfor som naturlig at avgrensningene mellom dem bør beskrives som grenseflater heller enn grenselinjer. Med de tre valgte undertemaene for dette satsingsområdet er det vår vurdering at en tydelig identitet og avgrensning mot de andre vil være ivaretatt selv om det er mange forbindelseslinjer.

Ekstern finansiering
Satsingsområdet "Globale samfunnsutfordringer: Migrasjon, Helse og Ulikhet" vil være godt posisjonert i forhold til ekstern finansiering. Helserelatert forskning har mange eksterne finansieringskanaler, og UiBs helseklynge vil være en viktig organisatorisk medspiller for satsingen. Sentrale elementer under en slik overskrift er prioritert høyt i EU sitt forskningsprogram. Bakgrunnsdokumenter for H2020 indikerer at migrasjon vil komme opp som et sentralt forskningsområde i de kommende programutlysningene og i EUs neste rammeprogram.

Nasjonal arbeidsdeling
Presiseringer og beskrivelser som er gitt på nettsidene til de andre universitetene, viser at den foreslåtte tematikken vil ha en profil som skiller seg tilstrekkelig fra satsingsområder ved andre universiteter i Norge.

UiO:

- Livsvitenskap
- Energi
- Norden

NTNU:

- Bærekraft
- Energi
- Havrom
- Helse

UiT:

- Teknologi
- Energi, klima, samfunn og miljø
- Bærekraftig bruk av ressurser
- Samfunnsutvikling og demokratisering
- Helse velferd og livskvalitet

5. Tverrfaglige prioriteringer - utdanning

Prosjektgruppen anbefaler at mastergradsstudier gis prioritet i det tverrfaglige og tverrfakultære samarbeidet vi vil starte opp på utdanningssiden. Det er imidlertid også aktuelt å løfte frem relevante emner på lavere grad som kan inngå som frie studiepoeng i en bachelor eller mastergrad. På mastergrad har UiB både tverrfaglige studieprogram og moduler som kan inngå i eksisterende studieprogram mulige løsninger.

I vedlegg er det vist en oversikt over studieprogram og emner som kan danne grunnlag for tverrfaglig samhandling og utvikling av utdanning under satsingsområdet «Globale samfunnsutfordringer». På sikt kan det også være aktuelt å utvikle nye tverrfakultære masterprogram.

Gruppen har vektlagt følgende føringer for valg av skisse:

a) Relevans for et flertall av fakultetene. Innsatsområdene under overskriften bør ha grobunn i eksisterende studietilbud og undervisningskompetanse ved UiB.

b) Framtidsrettet. Faglige prioriteringer bør også i størst mulig grad kunne forankres i nasjonale- og internasjonale strategier/mål og synliggjøre hvordan prioriteringene vil bidra til å ivareta

universitetets samfunnsoppdrag

c) Tydelig grenseflate mot UiBs øvrige satsingsområder

d) Ivareta forholdet mellom forskning og utdanning – sikre at aktive og sterke forskningsmiljø bidrar inn mot utdanningsprogrammene

Andre momenter som også er blitt vurdert:

- Masterstudier: Hvilke emner (inkludert bachelornivå) kan inngå som del av tverrfaglige satsinger (hvilke forkunnskapskrav må være innfridd?).
- Sentralt å gi en oversikt over hva vi har pr. i dag og hva vi kan få til strategiperioden av nye emner og studietilbud i forhold til tema som migrasjon, helse og ulikhet
- Arbeide for langsiktig kvalitet i forholdet mellom utdanning og forskning: SFU / ERC / SFF
- Sikre at kompetansen fra UiB Global kan gå inn og brukes for å bygge utdanningen ved UIB
- Elementer i profesjonsstudiene er også relevante for undervisning i de aktuelle tema

a) Relevans for et flertall av fakultetene

Masterprogram

Noen av studieprogrammene UiB har i dag, passer helt klart inn under en spesifikk kategori, som det nye masterprogrammet «Master's programme in Global Health» ved Det medisinsk-odontologiske fakultet. Dette programmet er plasser under kategorien «helse». Programmet definerer global helse bredt som et område for forskning og praksis som søker å forbedre helse og oppnå likhet i helse for alle befolkninger globalt. Elementer av dette masterprogrammet vil ha relevans også for kategorien «migrasjon».

Andre studieprogram er vanskelig å plassere i én bestemt kategori, men passer gjerne inn i flere, eller alle, slik som det nyopprettede masterprogrammet «Master's programme in Global development – theory and practice» ved Det psykologiske fakultet. Med sin profil passer programmet inn i alle de tre kategoriene, «migrasjon, helse og ulikhet». Slik programmet har blitt utformet går det rett nå inn i kjernen av «Globale samfunnsutfordringer». Et innovativt trekk ved det nye programmet er satsningen på Development Practice. Her ønsker man å gi studentene mulighet for en 30-poengs modul med internship i en organisasjon/offentlig institusjon i Norge eller i utlandet, eller ved et relevant lærested i utlandet.

Under kategorien «ulikhet» kan en også plassere «Master's programme in philosophy» ved Det humanistiske fakultet. Studiet skal gi studentene en dypere forståelse av sentrale filosofiske problemområder, blant annet innen områder som moderne politisk teori, vitenskapsteori, moralfilosofi og miljøetikk.

Masterprogrammet «Master's programme in development geography» ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet kan plasseres under kategorien «migrasjon». Temaene er knyttet til relevante spørsmål for studiet av prosesser som påvirker urbane og rurale næringer og velvære, samt miljøproblemer i det globale Sør.

Under «migrasjon» kan en også plassere de masterprogrammet, «Master's programme in Meteorology and Oceanography» ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet og «Master's programme in System Dynamics» ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Det første programmet har også relevans for et annet satsingsområde ved UiB, «klima og energi», men som nevnt under kan problemstillinger rundt miljø og klima også defineres som en global samfunnsutfordring.

De ulike fakultetene har også meldt inn diverse enkeltemner på både BA- og MA-nivå som tilbys på engelsk, og som har relevans for temaene «migrasjon, helse og ulikhet.»

Under kategorien «migrasjon» er SV-fakultetets emner i geografi og sosiologi plassert, alle omhandler migrasjon og miljøproblematikk.

Under kategorien «ulikhet» er både emner ved SV-fakultetet og Det juridiske fakultet plassert. Emnene ved SV-fakultetet spenner over flere fagområder, informasjonsvitenskap, administrasjon- og organisasjonsvitenskap, sammenlignende politikk, sosialantropologi, økonomi og medievitenskap.

To emner ved Det humanistiske fakultet, henholdsvis innen kjønnsstudier og religionsvitenskap kan også plasseres under kategorien «ulikhet».

De to helse relaterte masterprogrammene ved MOF og PSYFA vil begge kunne ha åpne enkeltemner som kan tas av studenter på andre program.

b) Fremtidsrettet

Undervisning i tema som angår globale utfordringer har stor betydning for utvikling og forbedring av levekår og livssituasjonen for svært mange mennesker, verden over. I FN's bærekraftsmål nummer tre (Sustainable Developing Goal, SDG-3) er 'to ensure healthy lives and promote well-being for all at all ages'. Arbeidet for å nå dette målet vil kreve etablering av utdanningsprogrammer innen forskjellige fagområdet. Dagens globale utfordringer er komplekse, og vil kreve en annen type utdanning enn vi tradisjonelt har vært vant til. Ledende universiteter og utdanningsinstitusjoner internasjonalt har innsett at det er behov for fleksible, skreddersydde, tverrfaglige utdanningsprogrammer. I Norge har vi i liten grad utviklet tverrfaglige tilbud av denne typen for globale utfordringer, og behovet er stort. Med økt globalisering og internasjonalisering både i offentlig og privat sektor, er det behov for utdanning innen globale problemstillinger i de fleste fagområder.

Definisjonen og satsingen på Globale samfunnsutfordringer bør også utformes på en slik måte at de langsiktig og målbevisst også er tilpasset utlysningene innenfor samfunnsutfordringene til H2020 (Societal Challenges). Her vil kompetanse i etikk, kultur og historie ved Det humanistiske fakultet være grunnleggende for å forstå de globale samfunnsutfordringene: Helse, Klima, Miljø, Migrasjon, Matsikkerhet / Matetikk, Demografi, Kulturarv og demokrati.

Oppsummering og tiltak

I Bergen har vi flere studieprogrammer på mastergradsnivå som har en internasjonal profil. Videre har vi et stort antall kurs fra alle fakulteter som har relevans for temaet globale samfunnsutfordringer. Frem til i dag har fakultetene i liten grad samarbeidet om denne undervisningen. Vi ønsker å utvikle det beste tilbudet i Norge for utdanning innen tematikken «Globale samfunnsutfordringer».

Dagens samfunnsproblemer krever samarbeidsløsninger og arbeid på tvers av fag og disipliner. Universitetets reaksjon på dette er at vi tar sikte på å utvikle et flerfaglig undervisningstilbud. Tilbudet etableres ved å utvikle et samarbeid mellom alle fakulteter ved Universitetet i Bergen.

Vi tar sikte på å:

- utvikle et flerfaglig nettverk som utvikler undervisningstilbud av relevans for dagens globale samfunnsutfordringer
- utvikle et samarbeid med høyt rangerte forskere og eksperter innen tema globale utfordringer som sammen med oss vil være i stand til å finne innovative løsninger på verdens mest utfordrende problemer
- sikre at våre studenter lærer å samarbeide på tvers av fag, for å få de ferdighetene som trengs for å håndtere komplekse, internasjonale problemstillinger.

Vedlegg: Oversikt over studieprogrammer

VEDLEGG:

Tabell 1: Tentativ inndeling av program og emner under de tre kategoriene «migrasjon, helse og ulikhet».

Migrasjon	Helse	Ulikhet
MASTERPROGRAM		
Master's programme in development geography	Master's programme in Global Health	Master's programme in Philosphy
Master's programme in global development – theory and practice	Master's programme in global development – theory and practice	Master's programme in global development – theory and practice
Master's programme in Meteorology and Oceanography, studieretning: Climate?		
Master's Programme in System Dynamics?		
ENKELTEMNER		
Emner på engelsk SV-fakultetet: • GEO231 / Theories about Development and Migration • GEO324 / Geographies of the green economy • SOS117 / Diverse Societies and International Migration		**Emner på engelsk SV-fakultetet:** • INFO115 / The Social Web • SAMPOL115 / Democracy and Democratization • SAMPOL206 / Constitution-Making, Democracy and Development: Africa, Middle East and Comparative Perspectives • SAMPOL208 / The Commercialization of Security in Peace and Conflict • SAMPOL211 / Islamist Movements and Contentious Politics in the Middle East • SAMPOL327 / The Politics of Gender: Citizenship, representation and development • SANT307 / Contested Resources: Ecological Anthropology in Global Perspective • AORG318 / Organization and Politics • ECON364 / Corporate Finance • ECON316 / Natural Resource and Environmental Economics • ECON335 / International Economics

		• EUR105 / European Union Institutions and Politics • MEVI111 / An Introduction to the Norwegian Media System in a Global Context • SANT220 / Anthropology, Intervention and Development
		Emner på engelsk Juridisk fakultet: • JUS250-2-C / Human Rights and the Welfare State • JUS258-2-B / Competition Law • JUS270-2-A / Economic Analysis of Law • JUS271-2-A / Energy Law • JUS271-2-B / Comparative Energy Law • JUS272-2-A / American Law • JUS273-2-A / Legal Philosophy • JUS273-2-C / Law and Justice • JUS274-2-A / Comparative Company Law & Economics 1: Theory and Structure • JUS276-2-A / Human Rights Law: Special Focus on Economic, Social and Cultural Rights • JUS276-2-B / European Civil and Political Human Rights • JUS277-2-A / Introduction to Copyright Law • JUS277-2-B / International Copyright Law • JUS278-2-A / Comparative Private Law • JUS280-2-A / Alternative Dispute Settlements • JUS281-2-A / Comparative Constitutional Law • JUS282-2-A / International Business Contracts: Structures, Negotiation, Conflict Avoidance and Resolution • JUS283-2-A / Arbitration Theory and Practice • JUS285-2-A / EU and EEA Public Procurement Law • JUS286-2-A / Constitution and politics • JUS287-2-A / EU and EEA Commercial Law • JUS288-2-A / International Criminal Law • JUS289-2-A / International Civil Procedure

		• JUS290-2-A / Common and Civilian Influence in a Mixed Legal System • JUS291-2-A / EU and EEA State Aid • JUS292-2-A / Introduction to Chinese Law
		Emner på engelsk Humanistisk fakultet • KVIK206 Specialization in Gender Studies • RELV328 Religion and Politics

Tabell 2: Detaljert oversikt over masterprogram med emner

Navn	**Antall studie-plasser**	**Fakultet**	**Studiestart**	**1. studieår**	**2. studieår**
Master in International Health	Ikke oppgitt	MOFA	Høst	*Obligatoriske emner (41 sp):* • INTH301 Basic Course in Research Tools and Theory (6 sp) • INTH302 Epidemiology (6 sp) • INTH304 Major Global Health Problems (6 sp) • INTH316 Health systems (6 SP) • INTH326 Research Seminars at CIH Including two Presentations (6 SP) • INTH330 Proposal Development (12 SP) • HELSTA Statistical Methods in Health Science (5 SP) *Valgfrie emner (19 sp):* • INTH321A Experimental Epidemiology (5 sp) • INTH323C Qualitative Research Methods for Global Public Health (4 sp) • INTH325 Culture and Psycopathology - Mental Health in a Cross-Cultural Perspective (3 sp) • INTH328A Global TB Epidemiology and Intervention (2 sp)	• INTH395 M.Phil. in International Health – Thesis (60 sp)

				• INTH329 The HIV pandemic: Research challenges to improve prevention, support and care (5 sp) • INTH356 Observational Epidemiology: Survey, Cohort and Case-Control Studies (5 sp) • INTH313 (5 sp) • INTH323B (5 sp) • INTH340 War, violence, peace and health (3 sp) • SYKVIT302 Cultural theory and global perspectives (5 sp) • INTH314 Applied economic evaluation in health care (3 sp) • INTH331A Chemical factors in the work environment 15 (2 sp) • INTH334B Physical factors in the work environment (6 sp)	
Master's programme in Oral Sciences	Ikke oppgitt	MOFA	Høst	*Obligatoriske emner (35 sp):* • HELSTA Statistical Methods in Health Science (5 sp) • INTH301 Basic Course in Research Tools and Theory (6 sp) • INTH302 Epidemiology (6 sp) • INTH304 Major Global Health Problems (6 sp) • INTH326 Research Seminars at CIH Including two Presentations (6 sp) • INTH330 Proposal Development (12 sp) *Valgfrie emner (25 sp):* • ODO-EMBR (3 sp) • ODO-MICR (9 sp) • ODO-GENPAT (6 sp) • INTH323 (1.5 sp) • INTH316 Health systems (6 sp) • INTH329 The HIV pandemic: Research challenges to improve prevention, support and care (5 sp)	• ODO-MAOR M.Phil. in Oral Sciences – Thesis (60 sp)

				• ODO-STAT2/06 Statistics II (3 sp) • ODO-FARM/06 Clinical Pharmacology (2 sp) • INTH313 (5 sp)	
Master's programme in development geography	10	SV-fak	Høst	*Obligatoriske emner (60 sp):* • GEO310 Writing Course and Project Description (10 sp) • GEO308 Theory of Science and Research Design for Geographers (10 sp) • GEO306 Methods in human geography (10 sp) • GEO309 Term Paper (10 sp) • GEO337 Critical Perspectives on Environment and Development (10 sp) • GEO338 Theories about Development and Migration - II (10 sp) ELLER GEO326 Geographical Perspectives on Food (10 sp)	• GEO350 Master's Thesis in Geography (60 sp)
Master's programme in global development – theory and practice To fordypninger/ spesialiseringer: 1. Gender and global development 2. Health promotion	20	PS-fak	Høst	*Obligatoriske fellesemner (30 sp):* • GLODE301 Critical approaches to Development (20 sp) • GLODE302 Introduction to Methodology (10 sp) • GLODE307 Development Practice (10 sp) • GLODE303 Qualitative Methods & Research Planning (10 sp) ELLER GLODE304 Statistical Analysis & Research Planning (10 sp) *Obligtorisk spesialiseringsemne (10 sp):* • GLODE305 Gender Analysis in Global Development - Core Perspectives and Issues (10 sp) ELLER GLODE306 Foundations of Health Promotion (10 sp)	ENTEN: • GLODE360 Master's Thesis (60 sp) ELLER: • GLODE310 Internship (30sp) • GLODE330 Master's Thesis (30 sp)
Master's programme in	Ikke oppgitt	MN-fak	Høst	*Obligatoriske emner (25 sp):*	• GEOF399 Master's Thesis

Meteorology and Oceanography, studieretning: Climate				• GEOF213 Dynamics of the Atmosphere and Ocean (10 sp) • GEOF310 Turbulence in the Atmospheric and Ocean Boundary Layer (10 sp) • GEOF339 Advanced Ocean Dynamics (5 sp) ELLER GEOF352 Advanced Atmosphere Dynamics (5 sp) *Valgfrie emner (35 sp):* • GEOF212 Physical Climatology (10 sp) • GEOF344 Radiative Processes in Meteorolgy and Climatology (10 sp) • GEOF345 Satellite Remote Sensing in Meteorology and Oceanography (10 sp) • MAT253 Fluid mechanics (10 sp) • GEOF211 Numerical Modelling (10 sp) • GEOF327 The General Circulation of the Atmosphere (10 sp) • GEOF328 Mesoscale Dynamics (10 sp)	in Meteorology and Oceanography (60 sp)
Master's Programme in System Dynamics	Ikke oppgitt	SV-fak.	Høst	*Obligatoriske emner:* •GEO-SD302 / Fundamentals of Dynamic Social Systems •GEO-SD303 / Model-based Analysis and Policy Design •GEO-SD304 / System Dynamics Modelling Process •GEO-SD330 / Natural Resources Management •GEO-SD308 / Policy Design and Implementation •GEO-SD321 / Model-based Socioeconomic Planning *Valgemner:* •GEO-SD322 / Special Topics in System Dynamics, Policy •GEO-SD323 / Special Topics in System Dynamics, Applications •GEO-SD324 / Special Topics in System Dynamics, Methodology	• GEO-SD350 Master's Thesis in System Dynamics

Master Programme in Philosophy This master programme is open to international students who want a specialization in Philosophy and Public Policy. Norwegian students can choose a similar focus within the regular master program. Students can be admitted on the basis of a Bachelor degree, with 60 stp in Philosophy or equivalent.		HF	Høst/Vår	*Obligatoriske emner (30 stp):* • FIL 311 Masterseminar I (5 stp) • FIL 312 Philosophical sources (5 stp) • FIL 313 Masterseminar II (5 stp) • FIL 314 Research project in Philosophy (15 stp) *Valgfrie emner (30stp, 3 courses from list below)* • FIL 316 Master Topic in Modern Political Theory • FIL 319 Master Topic in Philosophy of Science • FIL 328 Master Topic in Moral Philosophy • FIL 336 Master Topic in Environmental Ethics • FIL 337 Master Topic in Political History of Ideas • FIL 339 The moral foundations of the welfare state	• Master thesis (60stp)

10.08.2016

Innstilling fra prosjektgruppen for utredning av universitetets marine satsing

1. Bakgrunn

Marin forskning er en av tre tematiske satsninger i UiBs strategi[1] «Hav, Liv, Samfunn» for perioden 2016-2022. Styresakene 5/16[2] og 6/16[3] gir de overordnede føringene for satsningene. I styresak 32/16[4] gis Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet (MN) i oppgave å være ansvarlig fakultet for den marine satsningen, fra nå av kalt «UiB marin». En sterkere organisering av de strategiske satsingsområdene ved UiB er svært viktig for å realisere ambisjonene i den nye strategien. Dekanene utgjør styringsgruppen for alle satsingsområdene. Etablering av dekangruppen som styringsgruppe for satsingene gir stor ledelsesoppmerksomhet på tvers av fakultetsgrensene.

Universitetsstyret har vedtatt følgende prinsipper for organisering av disse satsingene.

- Ett fakultet skal ha lederansvar for satsingsområdet
- Satsingen skal forankres i et fagmiljø
- Dekanene utgjør styringsgruppen for alle satsingsområdene.
- Dekanen ved ansvarlig fakultetet leder styringsgruppen innenfor sitt satsingsområde
- Styringsgruppen skal minst ha to møter i året
- Styringsgruppen rapporterer til universitetsstyret ved faste milepæler, som del av oppfølgingen av strategiarbeidet

Av styresakene 5/16 og 6/16 fremgår det at en sterkere organisering av de strategiske satsingsområdene ved UiB er svært viktig for å realisere ambisjonene i den nye strategien. Samtidig vil etablering av dekangruppen som styringsgruppe for satsingene gi stor ledelsesoppmerksomhet på tvers av fakultetsgrensene.

Instituttene ved fakultetene utgjør grunnpilarene i universitetets virksomhet. Faglig aktivitet bør som hovedprinsipp utvikles og følges opp gjennom den faglige linjen i organisasjonen.

En tydelig organisering ved ett ansvarlig fakultet, som også er forankret i en bredt sammensatt styringsgruppe på faglig ledernivå, svarer på de utfordringene som den internasjonale evalueringen[5] pekte på i forhold til kompleksitet og mangel på oversikt i dagens organisering. Den sikrer et tydeligere faglig linjeansvar og knytter de tverrfaglige satsingene tettere til den etablerte faglige strukturen ved fakultetene. Ressursmessige og organisatoriske spørsmål blir

[1] http://www.uib.no/strategi
[2] http://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/us2016-005.pdf
[3] http://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/us2016-006.pdf
[4] http://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/us2016-032.pdf
[5] http://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/marine_report_141203_final_1.pdf

også enklere å håndtere innenfor rammen av ett fakultet, selv om også denne modellen forutsetter forpliktende avtaler om samarbeid mellom fakultetene. Det må utarbeides nærmere retningslinjer for hvordan tverrfaglig samarbeid skal foregå og krediteres. Slike retningslinjer må være harmonisert mellom universitetets ulike satsingsområder.

I styresak 32/16 ble det besluttet å tildele MN-fakultetet ansvar for å koordinere universitetets marine satsing. Som oppfølging av styresaken ble det nedsatt følgende prosjektgruppe for å utrede rammer og organisering av satsingen:
Prodekan Jarl Giske, Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet, leder
Dekan Margareth Hagen, Det humanistiske fakultet
Dekan Knut Helland, Det samfunnsvitenskapelige fakultet
Instituttleder Norman Anderssen, Institutt for samfunnspsykologi
Instituttleder Nils Gunnar Kvamstø, Geofysisk institutt
Professor Ernst Nordtveit, Det juridiske fakultet
Professor Jutta Dierkes, Klinisk institutt 1

Assisterende universitetsdirektør Tore Tungodden har vært sekretær for prosjektgruppen.

Prosjektgruppen har hatt følgende mandat:

- Utrede og foreslå et faglig program for den strategiske satsingen
- Utrede hvordan arbeidet med å koordinere universitetets marine satsing kan organiseres innenfor MN-fakultetet på en slik måte at det styrker hele universitetet
- Utrede hvordan de tverrfaglige perspektivene best kan ivaretas gitt organisering med ett ansvarlig fakultet
- Utrede hvordan samarbeidet med eksterne parter skal håndteres gjennom bl.a. Bergen marine forskningsklynge
- Foreslå virkemidler som kan bidra til økt ekstern finansiering og styrket profilering

Som en del av utredningsarbeidet har det også vært viktig å sikre at organiseringen av den tverrfaglige satsingen ved UiB også kommuniserer med eksterne parter gjennom Bergen marine forskningsklynge slik at universitetet på en gjennomgående og systematisk måte kan koordinere dialog med samarbeidspartnere om faglige samarbeid som er i samsvar med interne prioriteringer.

2. Rammer for organisering av universitetets marine satsing

Marin forskning og utdanning har vært viktig for Universitetet i Bergen siden starten, og et formelt satsingsområde fra 1990-tallet. UiB har bygget opp sterke grunnforskningstradisjoner og -miljø i marin forskning og er i dag Nordens ledende forsknings- og utdanningsinstitusjon i marine fag.

Behovet for og mulighetene for økt marin forskning og utdanning er raskt voksende som følge av klimaendringer, forurensning, arealpress, næringsutvikling og behovet for mat- og energiressurser. En bærekraftig, etisk og kunnskapsbasert forvaltning av havområder og marine ressurser vil være avgjørende for vår evne til å møte miljø- og klimautfordringene og til å kunne dekke de grunnleggende behovene til en voksende verdensbefolkning. Det kreves

derfor en bred og flerfaglig forskingssatsning for å skaffe den grunnleggende kunnskapen som trengs om dyphavene, nordområdene, økosystemene, klimarelaterte endringer og forurensning i det marine miljø, havbruk, systemer for bærekraftig forvaltning av marine ressurser, menneskelig atferd i marine og maritime operasjoner samt havets og kystens kulturhistorie.

De sentrale elementene i vårt forslag til organisering av UiB marin er:

- å videreutvikle eksisterende sterke fagmiljø og utvide den marine satsningen ved UiB til å omfatte flere fakultet, fag og perspektiv
- å profilere UiB som en utdanningsinstitusjon med stor bredde av marine emner og fag, og å gjøre det lettere å utnytte disse mulighetene på tvers av fag og fakulteter
- å styrke samarbeidet med partnerne i Bergen marine forskningsklynge[6] (BMF) gjennom eksisterende fagmiljøer og nye forskningssentre og med mål om å utvikle en marin campus, samt med andre norske universiteter om marin sektor.

3. Et faglig program for den strategiske satsingen

Visjon: Havbyen Bergen

UiB skal være Nordens ledende forsknings- og utdanningsinstitusjon i marine fag, og et internasjonalt ledende forskningsmiljø innen dette feltet. Sammen med partnere i Bergen marine forskningsklynge skal vi bygge en marin campus som skal være Europas sterkeste integrerte klynge for marin utdanning, forskning og innovasjon. Denne forskningen skal, med flere fremragende forskningssentre som ryggrad, bidra til å løse lokale, regionale og globale utfordringer. Vi skal ha et internasjonalt omdømme som tiltrekker oss marint og maritimt interesserte studenter og forskere. Sammen med offentlige og private aktører skal UiB skape arenaer for nysgjerrighet, vitebegjær og stolthet over byens marine fokus.

Havbyen Bergen[7] er dermed UiBs visjon for vår egen faglige kvalitet og UiBs invitasjon til partnerinstitusjoner, næringsliv og offentlig forvaltning om felles profilering og videreutvikling av havbyen.

UiB marin vil også gi UiB et instrument for å invitere de andre universitetene i Norge til en samarbeidsarena for marin forskning, både overfor EU og andre internasjonale organisasjoner, og overfor norske myndigheter.

Disse ambisjonene tangerer også politiske ambisjoner. Hav er et av hovedelementene i Regjeringens Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2015–2024[8]. Dette er forsterket i Regjeringens Masterplan for marin forskning[9]. Gjennom forskningsstrategien HAV21[10] har en videre skissert visjoner for hvordan havnasjonen Norge skal realisere de marine mulighetene, og i EUs forsknings- og innovasjonssatsing, Horisont 2020, er også marin forskning en sentral del av satsingen. Behovet for vekst i de kunnskapsbaserte havnæringene er også sentralt i OECDs rapport *The Ocean Economy in 2030*[11].

[6] http://www.bergenmarine.no/
[7] http://havbyenbergen.no/
[8] https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Meld-St-7-20142015/id2005541/
[9] https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/masterplan-for-marin-forskning/id2437919/
[10] http://www.hav21.no/
[11] http://www.oecd.org/sti/the-ocean-economy-in-2030-9789264251724-en.htm

Forskningstematiske utfordringer og muligheter

UiB marin foreslår 5 tematiske satsingsområder (ikke prioritert rekkefølge) der UiB kan etablere seg i den internasjonale forskningsfronten.

i) Dyphav og polarforskning

Viktige utfordringer de første årene er å

- videreutvikle det nyåpnede senteret «Norsk havlaboratorium» til et internasjonalt ledende senter for dyphavsforskning, observasjonsteknologi og robotikk, i samarbeid med HI, andre forsknings- og utdanningsinstitusjoner og næringslivet.
- bidra til forskning og innovasjon i marin og maritim teknologi i samarbeid med næringsklyngene og underbygge satsningen med et sivilingeniørprogram i havteknologi.
- styrke flerfaglig forskning om polarområdene og Nord-Atlanteren gjennom UiBs polarforskningsnettverk og åpne dette for forskere ved våre samarbeidsinstitusjoner.
- Øke forståelsen av dyphavets og polområdenes rolle i klimasystemet.

ii) Biologiske prosesser, marint miljø og økosystemdynamikk

Viktige utfordringer de første årene er å

- videreutvikle Sarssenteret for marin molekylærbiologi i samarbeid med European Molecular Biology Laboratory (EMBL).
- videreutvikle Hjortsenteret for marin økosystemdynamikk i samarbeid med Havforskningsinstituttet, Uni Research og Nansensenteret.
- samarbeide med Havforskningsinstituttet (HI) om marine forskningsstasjoner, i henhold til avtale om strategisk samarbeid mellom HI og UiB
- arbeide for erstatningsfartøy for forskningsskipet «Kristine Bonnevie», helst gjennom en nasjonal utredning.
- Generelt arbeide for å kunne tilby våre forskere state-of-the-art marin forskningsinfrastruktur
-

iii) Havet og human helse

Viktige utfordringer de første årene er å

- etablere et senter for bærekraftig havbruk i samarbeid med Uni Research, HI og andre partnere.
- utvikle forskning som ser på sammenhenger mellom havet og human helse.
- bidra til forskning og innovasjon i havbruksnæringen i samarbeid med næringsklyngene og underbygge satsningen ved hjelp av sivilingeniørprogrammet i havbruk og sjømat.
- videreutvikle temaet fiskehelse ut over perioden der lakselus-senteret er finansiert gjennom Forskningsrådets ordning for sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI), herunder profesjonsstudiet i fiskehelse.
- ivareta human helse gjennom forskning på sikkert arbeid i kritiske arbeidsmiljø, herunder i dyphav og polare områder.

iv) Forvaltning av havområder og marine ressurser

Viktige utfordringer de første årene er å

- bidra til utvikling av institusjonelle rammeverk for nasjonal og internasjonal bærekraftig forvaltning av havområder og marine ressurser (herunder i Arktis); styringssystemer, rettigheter, marked og politikk
- undersøke internasjonale havrettsspørsmål med vekt på de utfordringer som blir skapt av virkningene av klimaendringer (herunder stigende havnivå i Stillehavsområdet og endringer i biodiversitet og i vandringsmønster for fiskeslag)
- studere effektiv utnyttelse og tilgjengeliggjøring av økende mengder forskningsdata for å utvikle god og forskningsbasert forvaltning
- utvikle modeller for optimal forståelse og organisering av menneskelig aktivitet på og ved hav.
- videreutvikle UiB sin konkurransedyktighet innen maritim forskning der sentrale felt er kunnskap om og etablering av sikkerhetsklima og infrastruktur i skjæringspunktet hav/land.
- ta initiativ til å opprette «Centre for Safety and Human Factors at Sea» med relevante samarbeidspartnere.

v) Havets historier

Viktige utfordringer de første årene er å:

- utvikle kunnskap om havets og kystens historie, forvaltning og kultur.
- øke kunnskapen om havets betydning for menneskehetens utvikling og utviklingen av det norske samfunnet fra de eldste tider, herunder tydeliggjøre hvordan havet og de marine ressursene har påvirket geopolitikk, kultur og økonomi globalt og regionalt og bidratt til norsk samfunnsutvikling og internasjonale orientering, de siste tusen år.
- utvikle kunnskap om marin naturhistorie, miljøhistorie og vitenskapshistorie.

4. Organisering av universitetets marine satsing

Etter vedtak i Universitetsstyret (sak 32/16) har MN-fakultetet ved dekanen det overordnede administrative ansvaret for UiBs marine satsing. Dekanen skal oppnevne en prodekan som betegnes 'marin dekan' og som får delegert myndighet fra dekanen.

UiB marin ledes av en styringsgruppe, som er dekangruppen under ledelse av den marine dekanen. Til støtte for sitt arbeid foreslås det at styringsgruppen oppnevner et råd (en *Scientific Advisory Committee, SAC*). Se figur nedenunder. Styringsgruppens og rådets oppgaver er å bidra til strategisk utvikling av UiBs marine utdanning, forskning, formidling og innovasjon i tråd med UiBs strategi.

UiB marin sine hovedaktiviteter er de fem tematiske satsningsområdene med tilknyttede forskere fra forskjellige fakulteter/institutter. Det foreslås at den marine dekanen oppnevner til støtte for sitt og styringsgruppens arbeid et marint utvalg med et medlem fra hvert av

innsatsområdene. Det marine utvalget skal under ledelse av den marine dekanen koordinere og tilrettelegge for utdanning, forskning, formidling og innovasjon, og utvikle nye forslag til marin strategi for styringsgruppen. Forslagene og virksomheten i de tematiske innsatsområdene vurderes årlig av SAC-en før styringsgruppens behandling.

UiB marin skal administreres fra fakultetsdirektørens stab ved MN. Til dette vil medgå to UiB-finansierte årsverk. Det skal opprettes en administrativ stilling med kompetanse til å ta aktivt del i ledelsen av UiB marin, nettverket mot Havbyen Bergen, og nasjonale og internasjonale partnere. Det vil dessuten medgå et årsverk i administrative oppgaver (økonomi, formidling, kartlegge relevante studier etc).

Universitetsledelsen og MN-fakultetet må klargjøre de økonomiske rammene for satsningen, slik at også kostnader som i dag finansieres og belastes sentralt i fremtiden inngår i det samlede budsjettet for den marine satsingen som disponeres av fakultetet.

Marine emner og utdanningsprogrammer og forsknings- og innovasjonsprosjekter legges administrativt, økonomisk og personellmessig til sitt vertsinstitutt. UiB marin er ikke en organisasjon, det er en tematisk satsning.

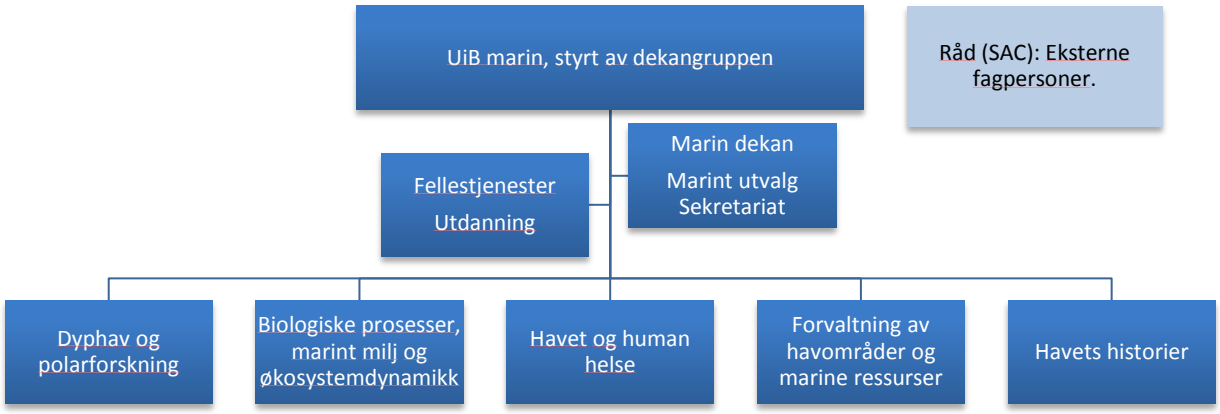

5. Tverrfaglige perspektiver

Både globale og nasjonale perspektiver tilsier at det er viktig å utvide bredden i marin forskning og utdanning utover naturvitenskapelige forskningsspørsmål og utdanningsbehov. Den globale variasjon i menneskelig bruk av og tilpasning til det marine miljø, samt den økende betydning havet får for matforsyning, krever forsterket forsknings- og undervisningsinnsats fra en rekke disipliner. Dette må også få konsekvenser for hvordan fagmiljøene ved UiB organiserer sin marine satsing i tverrfaglige forskningsgrupper, i tilstøtende maritime felt, samlokaliseres og samarbeider om infrastruktur.

UiB marin må legge til rette for tverrfaglige møteplasser for å møte disse utfordringene. I organiseringen som her foreslås er de viktigste møteplassene:

- Styringsgruppen med dekaner
- Marint utvalg med ledere for de ulike tematiske satsningene
- SAC med tverrfaglig bakgrunn

Samtidig må MN-fakultetet som sekretariat for UiB marin innrette sine ressurser slik at de bidrar til å fjerne hindringer for tverrfaglig samarbeid.

6. Samarbeid med eksterne parter

Marin dekan, eller en denne oppnevner, er UiBs representant i Havbyen Bergen (herunder Bergen marine forskningsklynge) og andre marine/maritime organisasjoner UiB er engasjert i, så sant rektor ikke beslutter at universitetsledelsen skal være direkte involvert.

Marin dekan har ansvaret for oppfølging av marine samarbeidsavtaler mellom UiB og andre institusjoner.

Marin dekan vil på vegne av UiB invitere de andre norske universitetene til å danne et norsk marint UH-nettverk med sekretariat ved UiB (finansiert gjennom kontingent, på samme måte som Bergen marine forskningsklynge). Dette nettverket kan overta UiBs institusjonsmedlemskap i European Marine Board og Konsortium Deutsche Meeresforschung, slik både EMB og KDM ønsker. Den kan også, som KDM i Tyskland, bli en arena for nasjonalt samarbeid om marin infrastruktur.

Marin dekan er også det naturlige henvisningspunkt for andre parter som ønsker kontakt med UiB innen marin og maritim sektor.

7. Virkemidler som kan bidra til økt ekstern finansiering og styrket profilering

Skal universitetet lykkes med sine marine ambisjoner må det legges til rette for en tydelig profilering av virksomheten som bidrar til økt ekstern finansiering. Dette kan blant annet skje på følgende måter:

- Etablere samarbeid mellom Kommunikasjonsavdelingen og kommunikasjonsrådgiver ved MN-fakultetet om å utvikle en samlet plan for kommunikasjon av UiB marin som satsningsområde. Dette arbeidet skal henge sammen med UiBs deltakelse i Bergen marine forskningsklynge og arbeidet for å profilere «Havbyen Bergen»
- Et koordinert opplegg mellom fakultetene for profilering av marine studieveier, med vekt på økt tverrfaglighet og mulighet for studierett på tvers av fakulteter
- Etablere et strukturert samarbeid med universitetets BOA-team, samt kontorene i Brussel og Tokyo for å arbeide strategiske med fremtidige utlysninger og koordinere søknadsprosesser.